

Canvis en l'admissió d'alumnat i efectes sobre la segregació escolar

Després de l'aprovació del Decret 10/2012, de 31 de gener, de modificació del Decret 75/2007, de 27 de març, pel qual s'estableix el procediment d'admissió de l'alumnat als centres en els ensenyaments sufragats amb fons públics, que incorpora definitivament el criteri de desempat per a l'alumnat que hagi tingut familiars escolaritzats al centre per al qual es presenta la sol·licitud, ja exposat en l'informe anual precedent, val a dir que els principals canvis existents en matèria d'admissió d'alumnat aplicats pel Departament d'Ensenyament han tingut relació amb les ampliacions de la grandària de les zones escolars en diversos municipis i també amb les ampliacions de ràtio a molts centres, especialment després de l'aprovació del Reial decret llei 14/2012, de 20 d'abril, de mesures urgents de racionalització de la despesa pública en l'àmbit educatiu.

Amb l'excepció d'algun canvi puntual, com ara l'aprofitament, per primer cop a la ciutat de Barcelona, de l'instrument de la reserva de places per a alumnat amb necessitats educatives específiques per promoure l'escolarització equilibrada, convé assenyalar que les mesures adoptades en matèria d'admissió d'alumnat han estat més orientades a reforçar la llibertat d'elecció de centre que a combatre la segregació escolar, tot i que aquest problema continua vigent i vulnera el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats.

És significatiu que, tot i que l'any 2012 el Departament d'Ensenyament va modificar el decret d'admissió d'alumnat vigent fins aleshores amb nous criteris de prioritat, encara avui no s'hagi desplegat l'article 48.1 de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (LEC), que preveu l'establiment territorial de la proporció màxima d'alumnes amb necessitats educatives específiques per centre. Malgrat que aquest és el principal instrument de lluita contra la segregació escolar que va aportar la LEC, està pendent de desplegament des de l'any 2009.

Pel que fa a les àrees de proximitat, durant els darrers anys diversos municipis, com ara Barcelona, Mataró o Cornellà de Llobregat, han fet modificacions en la zonificació escolar que tendeixen cap a la configuració de models de zona única o cap a models amb

àrees de proximitat més grans, amb un nombre més elevat de centres públics i concertats.

Des de la perspectiva de la defensa dels drets dels infants, i específicament del dret a l'educació en igualtat d'oportunitats, el Síndic recorda la necessitat de valorar els models de zonificació escolar no només sobre la base de criteris de satisfacció de la demanda o d'ampliació de les opcions de tria de les famílies, sinó també, i sobretot, pels seus efectes sobre l'equitat en l'admissió d'alumnat. La LEC estableix el deure de respectar el dret a l'elecció de centre en el procés d'admissió d'alumnat, però també de promoure els principis d'equitat, inclusió educativa i foment de la cohesió social que regeixen l'accés al sistema educatiu.

Les noves mesures en matèria d'admissió d'alumnat estan més orientades a reforçar la llibertat d'elecció de centre que a combatre la segregació escolar

La zonificació escolar és un dels instruments de planificació educativa que té més incidència, tant en la reproducció de la segregació escolar com en la promoció de l'equitat en l'admissió d'alumnat als centres escolars. Prova d'aquest fet és que la mateixa LEC regula aspectes bàsics de les àrees d'influència en l'article 48, relatiu a la coresponsabilització de tots els centres en l'escolarització equilibrada d'alumnes.

Des d'aquesta perspectiva, el Síndic demana al Consorci d'Educació de Barcelona i al Departament d'Ensenyament que estudiïn l'efecte que poden tenir els nous models de zonificació escolar, amb zones úniques o àrees més grans, en la lluita contra la segregació escolar i que garanteixin l'aprofitament de la zonificació escolar com a instrument per combatre aquest fenomen.

Pel que fa a les ampliacions de ràtio, el Reial decret llei 14/2012, de 20 d'abril, de mesures urgents de racionalització de la despesa pública en l'àmbit educatiu, que preveu

ampliar fins a un 20% les ràtios d'alumnat per grup. Les dades sobre el procés de preinscripció fetes públiques pel Departament d'Ensenyament el juny de 2012 posen de manifest, d'una banda, que per al curs 2012/2013 pràcticament no hi ha grups que exhaureixin la possibilitat d'ampliar les ràtios a un 20% (30 alumnes per grup a educació infantil i primària i 36 a educació secundària obligatòria), però també que el nombre de grups amb ràtios ampliades s'ha incrementat substancialment fins a 1.202 grups de P3 (un 35,8% del total de grups, un 54,7% del total en el sector concertat).

Cal estudiar l'impacte dels canvis en els models de zonificació i de les ampliacions de ràtio sobre la segregació escolar

Davant d'aquest fet, d'entrada, el Síndic de Greuges recorda que la mesura d'ampliar ràtios es fa en el marc del manament del Departament d'Ensenyament de programar l'oferta educativa, d'acord amb el que preveu l'ordenament jurídic vigent. No obstant això, Síndic també recorda que, depenent de com s'apliquin, les ampliacions de ràtio i de grups poden condicionar clarament el dret dels infants a una educació de qualitat i en igualtat d'oportunitats.

Des de la perspectiva de la qualitat, la mateixa Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació estableix, en l'article 14, que "tots els centres docents han de complir uns requisits mínims per impartir els ensenyaments amb garantia de qualitat", i entre aquests requisits hi ha el nombre de llocs escolars per grup i per centre. Les situacions que sobrepassin els nivells mínims establerts, doncs, tot i que estiguin autoritzades per norma, especialment les situacions de sobreràtio, tenen incidència en la qualitat de l'educació.

Des de la perspectiva de la igualtat d'oportunitats, cal recordar que la proliferació d'ampliacions de ràtio als centres amb una demanda més gran tendeix a dificultar la consolidació de la demanda dels centres menys sol·licitats, generalment amb una composició social més desfavorida. En aquest sentit, el Síndic considera que la programació de l'oferta no ha d'estar només condicionada als criteris de demanda, és a dir, de crear noves places als centres amb sobre demanda, sinó que també ha de ponderar els efectes que aquesta decisió genera en l'equitat del sistema.

Alhora, convé afegir que la proliferació de ràtios en el procés ordinari d'admissió també limita l'ús de les ampliacions de ràtio com a instrument per fomentar l'escolarització equilibrada d'alumnat en la matrícula fora de termini, que és l'únic ús que preveu el Decret d'admissió d'alumnat amb caràcter excepcional. L'aprovació del Reial decret llei 14/2012 suposarà institucionalitzar les ampliacions de ràtio abans d'iniciar el curs escolar, en el mateix període ordinari d'admissió, seguint l'ordre de les llistes d'espera. D'aquesta manera, l'instrument previst en la normativa d'ampliar ràtios a partir de l'inici de curs per garantir l'escolarització equilibrada de l'alumnat amb necessitats educatives específiques en el procés d'admissió fora termini no es podrà aplicar (o s'aplicarà de manera més limitada) als centres que presentin una demanda més consolidada en la preinscripció i en què ja s'hagin aplicat ampliacions de ràtio amb alumnat ordinari. En definitiva, depenent de com s'apliquin les ampliacions de ràtio previstes en el Reial decret llei 14/2012, el marge d'actuació del Departament d'Ensenyament per combatre la segregació escolar, doncs, es pot veure limitat.

El Síndic demana que en l'aplicació del Reial decret llei 14/2012 el Departament d'Ensenyament preservi el marge d'actuació de què disposa en l'ús de les ampliacions de ràtio com a instrument per fomentar l'escolarització equilibrada de la matrícula fora de termini, tal com preveu la LEC.

Actuació d'ofici 06964/2011

El Síndic constata que hi ha municipis com ara Montcada i Reixach o Sabadell que no compleixen la previsió que recullen la LOE i la LEC segons la qual les àrees de proximitat han de ser les mateixes per als centres públics i per als centres privats concertats. Precisament, aquest és un dels instruments de planificació educativa que incorpora la normativa per promoure l'escolarització equilibrada d'alumnat, amb l'objectiu que centres públics i centres concertats presentin una demanda educativa de característiques similars.

En general, són municipis que tendeixen a tenir un model de zonificació amb diverses àrees territorials d'influència per a centres públics i un model de zonificació diferenciat per a centres concertats, o bé de zona única o d'àrees territorials més grans. Això significa que els centres públics poden escolaritzar amb punts de proximitat només els infants del seu entorn geogràfic immediat, mentre que els centres concertats poden escolaritzar amb punts de proximitat infants residents en altres zones del municipi.

Fins ara, el Departament d'Ensenyament ha defensat l'adequació de models de zonificació diferenciats per a centres públics i concertats per la bona acceptació que tenen entre la comunitat educativa dels seus municipis (absència de queixes) i sobretot per la distribució geogràfica desigual de centres públics i concertats en el territori i per la suposada necessitat de garantir a qualsevol infant del municipi opcions de tria amb punts de proximitat tant a centres de titularitat pública com a centres de titularitat privada.

En aquest sentit, el Síndic considera que establir un model de zonificació escolar en el qual no hi hagi representat un centre concertat en una de les zones no vulnera el dret d'elecció de centre que estableix l'ordenament jurídic. La normativa no obliga l'Administració educativa a incorporar en les àrees d'influència oferta privada, encara que al municipi n'hi hagi. Les famílies que ho decideixin tenen dret a escollir centres de titularitat privada, siguin dins la pròpia àrea d'influència o no, i així és com es respecta aquest dret d'elecció.

L'ordenament jurídic no reconeix el dret de qualsevol alumne a obtenir plaça en un centre privat concertat, per la qual cosa aquesta premissa no s'ha de considerar necessàriament en la zonificació escolar. No obstant això, l'ordenament jurídic sí que estableix el deure de l'Administració educativa de promoure l'escolarització equilibrada de l'alumnat i l'equitat en la composició social dels centres a través dels instruments de què disposa, entre els quals assenyala específicament la mateixa zonificació escolar per a centres públics i concertats.

Pàgines extretes de l'Informe Anual 2012. Per accedir-hi, cliqueu aquí.